

VOLT EGYSZER EGY VIHARSAROK

színes
normál
3 tek.
703 m.
kommentár sz.

Gyártó ország : Magyarország
Gyártó cég : MAFILM Népszerű-tudományos-és Dokumentumfilm
Stúdió
Gyártási év : 1973.
Gyártásvezető : Bódis János
Rendező és
forgatókönyv : Lakatos Vince
Operatőr : Lakatos Iván
Dramaturg : Vitéz Gábor
Hang : Novák Gyula

Eng.szám: M/7302/73

.....

Korabeli fotók segítségével idézi és áttekinti a Viharsarok századeleji történetét, életének jellemzőit, majd pedig a mai lét jellemző képsorai tűnnek fel, mintegy, a különbség kidomborításául.

....

1. tekercs:

- Századeleji szegedi képek.
- Volt hitbizományi hirdokok.
- Képek a kivándorlásról, illetve az akkoriban működött egyletekről.
- Szántó Kovács János és Áchim András - fotók.
- A 20-as, 30-as évek viskói, lakosainak fel-felvillanó arca - egy visszaemlékező hangjával.
- Képek a munkások vásárlásáról, cselédnek elszöngődött kisgyerekekről.
- Kubikusok.
- Következik a "ma":
- Konyhakertészeti részlegek
- Őszibarack, szőlő, paprika szüret.

2. tekercs:

- Ménesek
- Husüzemben, a pick illetve a gyulai kolbászok "sokaságában".
- Kner-székház és a nyomda /Békéscsaba/
- Üveggyár /Orosháza/
- Ruhagyár /Hódmezővásárhely/
- Kerámia-üzem /Hódmezővásárhely/

3. tekercs:

- A vidék kulturcentruma: Szeged
 - A szegedi egyetemek.
 - Móra Ferencről fénykép.
 - A Szegedi Szabadtéri Játékok színhelye - majd külföldi kocsik sokasága.
 - Diplomaosztás a JATE-n.
 - Szegedi Biológiai Kutató
 - Fiatal arcok.
-
Budapest, 1974. május 16.

M.L.

HAZÁNK MAGYARORSZÁG

Volt egyszer egy
Viharsarok!

Írta: Lakatos Vince

Dramaturg: Vitéz Gábor

Készíti a MAFILM és
a Magyar Televízió

I.

Ez a film azt fogja elmondani, hogy egyszer volt egy nagy táj, amelyet egy hívtak: Viharszerek, mert a feneketlen paraszti nyomor véres végű megmondásokra kényszerítette a lakosságot évszázadokon át. Aztán jött a felszabadulás és ellátták a nyomort erről a földről is. Egy megbékélt, megéppült élet részesei immár a hajdani szittlós páriák ivadékai.

Ez így röviden összefoglalva eléggé hagyományos protokolfilmet ígér. Bizonyos protokolaris feladatok elől nem is szabad kitérni, hiszen a film jubileumi sorozathoz készül.

Feltétlenül újat akarunk azonban adni a film ars poetikájában, melynek egyik jellemző vonása az lesz, hogy a múltat mindig a jelenből felvillanó szemek tükréből szemléljük, a jelen a ma emberének látásával nézzük. Nem leltárazunk, nem hirdosunk, hanem kifejező cselekvéssel, illetve életszagú képekkel, gyakran szimbólumokkal dolgozunk. A magyarosé szöveget a minimumra kívánjuk visszahozni, s csak ott alkalmazunk, ahol a közérthetőség feltétlenül megköveteli.

A film ilyen formában való, részletes leírását ne kívánja az olvasó, mert ezuttal még a kompozíciókat, helyszíneket is csak tótelesen lehet fölismerni. A megoldásokat a felvételek során az élet, a valóság alapozza meg.

A főcím előtt Silcsendül a Hunyadi László c. opera nyitánya.

Az első kép a szegedi Dóm-tér esti fényekben, az opera előadása alatt; először teljes nagyságában, aztán a felvevőgép ráközelít a színpadra, sőt a főszereplő közeli képére.

A messze szárnyaló szóelőének, kórus és zene hangjánál elhagyjuk a szabadtéri színpadot. A kivilágított város tárul elénk és pedig olyan képben, melyen a Dóm tornyaival a háttérben a Tisza partján éjszaka is iszemelő, kivilágított omlótorony látszik. A furótorony lámpái tükröződnek a Tisza vizében és erről a képről vágunk át a kelő Napnak ugyancsak a Tiszában táncoló, remegő tükröképére.

Toronyból a napkelte fényeiben ébredező Szeged. Panoráma és néhány utcakép. A belváros. Kirakaton át fényképezve a Kárász utca egyre élénkülő reggeli forgalma, sok-sok iskolással, diákkal, egyetemistával.

Aztán a Széchenyi tér. A városháza, a korzó verebekkel az öreg hársfákon és nyugdíjasokkal a padokon.

A Dugonits tér. A Marx /azelőtt Marx/ tér. Piac. Szekeres és autós parasztokkal. Aztán megint a Tiszával a város és most szólal meg először a kommentár:

- Ine a városi Szeged. A szent szimbólum közel évezrede. A kultúra és civilizáció fényének forrása, amely a magyar Dél három megyényi sötétségében derengett reményt, ígéretet már akkor, amikor a Tisza, Maros, Körös mecsaraiból kibővülő szigeteken berzadállyal regélték a gubás emberek, hogy a szegedi palánkon belül csodák vannak: kórházak, műhelyek, házák és templomokban irástudó bartárok. Végső menekedék a török alatt. A magyar szó bástyája a Habsburg újratelepítési politikát nyugó századok alatt.

A Tisza. Tiszavirágzással.

A Maros. Bárkával. Hajóvonatatókkal.

A Körös. Remantikus holtágaival, pákászokkal, madarászokkal.

Nádasok, mocsarak, a szegedi Sóstó madárrezervátuma.

A Bécs ellen lázadó magyar nemesek jobbára elnéptelenedett földjeit a kuruc fölekelés elleni császári sereg hadseleg szállítója: Haruckern János György kapja donációba 1723-ban. Békés, Csongrád és Csanád területének zömén az osztrák zsarnokság kegyencei felvidéki tótokkal, rácokkal, svábokkal népesítik be a folyók áradásaitól tönkretett mocsaras, vádvises tájat, amely abban az időben jóformán csak a vadállatoknak és madaraknak a lakóhelye volt. Régi metszetek, rajzok, leírások. Még az 1800-as évek elején is csak a mocsárból kiemelkedő szigeteken szánt-vet a paraszt, csónakon bevitt lóval, faekével. Legtöbbjük sorsán nem segít az örökváltás, sem, mert a félmegyényi uradalnak ráterpeszkednek a tájra, a kapitalista fejlődés során elhullanak a gyengék, szaporodnak a zsíros gazdák. 1870-ben a csak földműveléshez értő és abból élő lakosság 75 %-a cseléd és napszámos, de nincs munka. A század végén a Tisza szabályozása árad sovány, de legalább valamilyen kenyeret. Kialakulnak a kubikus-városok, kubikus-falvak. Aztán ennek is vége van. A század elején mintegy 30 000 család vándorol el innen Amerikába; ezek próbálkoznak a kétvízközi homokon. A kubikusság szerszámotul-talicskástul járja az országutakat, hogy munkát, kenyeret találjon. Az elkeseredés és éhség zendülésekben próbálja kivinni az emberi sorsot. A vérbefojtott megmozdulások jeles vezetői, mint Szántó-Kovács-János és Áchim Liker András börtönt, mártírhalált szenvednek. A békéscsabai, hódmezővásárhelyi, endrődi csendőrsortűzek látszólag öröklétet biztosítanak a feudál-kapitalista társadalmi rendnek.

A múltba látó vén szemek most már nemcsak rajzokra, fényképekre, hanem egykoru filmfelvételre is emlékeznek, amikor elmondjuk, hogy nem volt véletlen, ha a világ második proletár hatalmát, az 1919-es Tanácskörtársaságot, Viharsarok parasztjai megváltásként fogadták és a pesti munkások mellett ők védelmezték legelőbb a királyi román rablók ellen.

Emberjének. Megalázó és hiába való ácsorgások. Napszámos és kubikus nyomor a Horthy-korszakban.

És 1944-hez érkezik a történelem.

A szővjét hadsereg Battonyánál lép először magyar földre.

Az első szabad város Makó.

Aztán Szeged. Itt alakul meg a Magyar Függetlenségi Népfront. Itt szervezik újjá a Magyar Kommunista Pártot.

1945. márc. 29. Pusztaszék. Itt verik le a földosztok az első mezegetőket.

Sarkad. Itt alakul az első mezőgazdasági termelőszövetkezet 1945. tavaszán.

A századokon át az egyetlen elképzelhető létalapra: Földtulajdonra vágyó parasztság az álmok beteljesülése után nehezen fogja fel, hogy az új társadalmi-gazdasági rendszerben más a járandó út. Mindaddig tartózkodva az új mezőgazdasági termelési rendszerrel szemben, amíg az 1956. utáni új politika és a valóságosan is nagyüzemivé váló gazdaságok ^{még} nem győzik.

Szűk másfél évtized!

A paraszti nyomor, az éhség földje, hazánk legfontosabb és legdusabb éléskamrája lett!

Békés megye zsiros feketeföldjein hatalmas búzatáblákon aratnak és csépelnek a gépek.

Monumentális gabonatórolók, malmok. Amiről Pesten álmodunk: gömbölyű, piros kenyerek.

Tiszai, maresi, vagy körösi vízkivételi mű.

Öntöző gazdaságok.

Rizsföldek.

Kendertáblák.

Kukoricaföldek dus terméssel.

Csirkegyár. Monumentális barmfikombinát.

Pulyka-özön.

Liba-özön.

Kacsa-özön. Termelőszövetkezetekben. Például Orosházán. Gombnyomásra takarmányozó, önműködően tisztított, fantasztikus gyárnak tűnő sertéskombinátok sokezer malaccal, hizoval, vágóhíddal.

A gyulai husüzem. Roskadásig megrakott állványok a raktárban. Gépi csomagolás.

Szarvasmarhatelepek, borjunevelők, fejőtehenészetek, tejfeldolgozó üzemek.

Mezőhegyes példamutató produktumai.

A híres mezőhegyesi lótenyésztés mai szerepe. Annak öröksége a termelőszövetkezetekben, pl. Orosházán. Az idomított ugró, futó, ügető versenylovak hozzák a milliokat.

Tiszai halászat. Már nem az a paradicsom, mint amikor a "Tisza kétharmada hal volt." De nem mennek a szomszédba kenyérért a szövethalászok sem.

Őszi lehalászás a szegedi halastón, a törökényi hatalmas termelőszövetkezeti halgazdaságban. A folyók legendás halgazdasága itt valósággá vált.

A csongrádmegyei homoktanyák.

Ahol valaha a szöcskő is korgó gyomorral ugrált, hatalmas gyümölcsösök, szőlőtelepek ontják a szé és dus termést.

Törökény és Móra célszerű szögényembőrei, a hajdani rongyos parasztek évente százazreket is keresnek a termelőszövetkezetben. Valóságos milliomos félmaszkek "rázzák a rongyot" a szakszövetkezetnek tisztelt egyéniben.

Csanád, Makó. Gépesített betakarítás. Hagynakazlak. A négy éjtáj felé induló hagymavonatok.

Csongrád és Békés megye Hazánk leghatalmasabb konyhakertje.

Szeged, Miniszant, Hódmezővásárhely, Szentes, Orosháza, Fábiansébestyén stb. Hatalmas szántóföldi és üvegházi kertészetek.

Még folyik a szántóföldi kertészetekben a betakarítás, de az üvegházakba már a talajelőkészítés, vetés, palántázás munkálatai folynak.

Kinn esik a hó. Hosszu jégcsapok lognak az üvegház ereszéről. Idebenn most indul piacra a friss, piros retek, szedik a piros paradicsomot és a zöldpaprikát.

Szentes. A fantasztikus méretű üvegházban szegfűt szednek, csomagolnak. Virágból is megélne ez a táj!

Még hó borítja az erdőt, jég zajlik a Tiszán, de a fóliasátorvárosokban már palántázzák a korafavaszi piacra szánt zöldségféléket. A végtelennel látszó fóliaalagutakban nyílik a nárcisz, a jácint, a tulipán.

A hófoltok még megmaradtak a ba ázdák északi oldalán, de a parasztek már metszik a szőlőt, a gyümölcsfákat. A félmaszkek szakszövetkezeti tég páskomának végén ott pöfög az új Volga. Jár a motor, mert még hűvös a hétvégi szél és időnként beül a gazda az autójába. Ott melegíti a kezét és rágyújt egy cigarettára.

A termelőszövetkezet üzemi repülőterén fölszikkadt a gyep. Munkába álltak a műtrágyaszóró repülőgépek.

A csongrádi és szentesi juhászok úgy találják, hogy Szent György meghozza a friss levegőt. Özönlik a hohályokból a birka. Megterülnek a nyájak a mezőn. A hűséges assisztensek, a pulik tartják a rendet. A számadó, meg a bojtár már nem furulyáztat unalmában, hanem rádiózik, vagy olvas. Lakos sem kell már a szárnyékhöz, nem ott föl az ebéd. A juhásznő hozza Zsigulival.

Öregportrék, multbanézó vén szemek. Nincs már
a földhöz ragadva a nép!

Van más kenyér is!

A kézműipar néhány itteni jellegzetes emlékét villantjuk fel.

Kender, paprika feldolgozás ősi módja. Vályogvető dodozsmái
kubikusek.

Aztán a kender, paprika feldolgozás téglá és cserépgyártás mai korszerű üzemeiből következik képsor.

Hódmezővásárhelyi kötszövő gyár. Ruhagyár. Fémipari Vállalat
ugyanott.

A szentesi Kontakta.

A^d Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár makói gyáregysége. Az egészségügyi berendezések gyára.

A Tiszai butorgyár Csongrádon.

Az Oroszázi üveggyár.

A békéscsabai forgácsoló. Kötöttáru. Férfi fehérneműgyár. Mezőgazdasági Gépgyár.

A gyulai Telefongyár.

Szeghalom. A Csepel Autógyár telepe.

Kner nyomda Gyomán, vagy Csabán.

Szőnyeggyár Békésszentadráson.

És a még netán kimaradt, vagy ezeknél érdekesebb ipari létesítmények.

Békés megye régebbi, böléngatós olajkutjai.

Az oroszági olajközpont.

Tápai, algyói, szegedi olajmező. Föltárások.

A gázlángokkal, olajkutakkal, fűtőtoronyokkal, gyűjtő szállító és feldolgozó létesítményekkel bemegyünk Szegedre, ahol a vasútállomásnál és a Dóm közelében a belvárosi tiszaparton is fűtőtorony működik.

Ez a régen sejtett, de váratlanul fölfedezett hatalmas energiaforrás már eddig is jelentősen megváltoztatta, de a közeljövőben még inkább átalakítja ezt a tájat.

A szegedi textilművek, kábelművek, fémipari vállalat, gumigyár, az átalakuló, megnövő szalámigyár és egy sereg tervezett új gyáripari létesítmény látja már hasznát a Szeged kerületévé ledegradált Tápén felfedezett fekete amanyának.

Világosan mondjuk meg újból: nem hiradót, nem leltári beszámolót csinálunk a termelésből. Mindig tudjuk majd, hogy hol vagyunk, mindig érzékelni kell a létesítmények nagyságát, az itt folyó termelés jelentőségét is, de főszereplőnk az élet anyja: a munka és az ember.

Lesz, ahol jóformán csak a gyárból kiözlő termék beszél. Másutt esetleg csak a szociális létesítményeken lesz a hangsúly. Vagy csak a gyárba menő, onnan kijövő dolgozók tömege, megjelenése, kedélye beszél a változott és változó világról.

A sárbafulladt, hajdani ONCSA-telepek világát is összemérjük a mai modern lakotelepekkel és ez különösen vonatkozik Szegedre, ahol a paraszt Alsóváros, meg a Tarjánban épülő olajváros közötti párhuzam minden Demosthenésznél ékebben beszél.

Szeged, az egyetemi város.

Elavult és új, de mindenképen jellemző vonásaival, létesítményeivel.

A nagyszerű biológiai Kutatóintézet és más hasonló. Az egyetem jelentősége a tájegység és az ország szempontjából.

Az egyetem ifjuságát szolgáló szociális intézmények háttérként jelentkeznek az épületekből vett mozzanatokkal; kulturális és társadalmi tevékenységükkel ismerkedünk meg.

Megkeressük az itteni egyetemista élet különleges vonásait. Mint például az a távoli szegedi tanyán lakó parasztsíu, aki saját autóján megy be az egyetemre, és otthon nem szégyel résztvenni a paraszti munkában.

Doktorokat avatnak. Jogászokat, orvosokat. Tanárokat bocsát az egyetem. Szerte az országban, sőt Afrikában, Ázsiában is viszik magukkal a fiatal diplomások Szeged kulturáját. Legfontosabb mégis, hogy innen kapja új értelmiségét az egyszer volt Viharsarok.

Az ősi népi kultúra, néphagyomány, népművészet.

A szegedi bocskor, a szegedi papucs, a tápai gyékény, a békésmegyei cirok- és füzérvessző-ipar, a régi fazekasság utolsó képviselői és a modern iparművészetté fejlesztett hódmezővásárhelyi majolika.

Ma nincsenek Tömörkényhez, Juhász Gyulához, Mórához, József Attilához mérhető klasszikusai, de létezik sajátos szegedi irodalom, vannak a vihar-saroki művészeti életnek is jelentős dokumentumai.

A csongrádi, mártélyi művészteleborozások, festők a lesárgult Pepi-kertben.

A csongrádi tiszai vízi karnevál és a gyulai várszínház, a táj két állandó színháza mellett.

A sokszínű lakosság egyszívű már régen. Mi természetesnek tartjuk a kétnyelvű feliratokat a közintézményeken akkor is, ha a nemzetiségek nagy részének önkéntes áttelepülése után már kevesen maradtak. Szlovákok Békéscsabán, Románok Gyulán. A nemzetiségek iskolái, kulturális létesítményei. A deszki és szegedi rác templomok. Műkincsek, ikonok, freskók, ősi pravoszláv szertartás és ének.

Külföldi rendszámú, főképp Jugoszláv autók, színes külföldi csoportok a szegedi utcákon, este a Belvárosban.

Kapu ez a város Dél felé..

Ismét feltűnik az éjszakában működő olajtorony a Dóm tornyaival és lassan fölerősödik a Hunyadi László opera fináléja.

A színpadon a zárókép.

A finálé kicseng.

V é g e .

Megjegyzés:

700 méteres film fő komplexumainak beosztását a következőképp tervezem:

I. Nyitány és főcímmel, Szegeddel	60 méter
II. A történelmi múlt	80 "
III. Mezőgazdaság	120 "
IV. Iparfejlesztés	100 "
V. A kulturális intézmények, művészet, nemzetiségi kérdés, népi táncosok	300 "
VI. Finálé	40 "
	<hr/>
	700 méter.

"Volt egyszer egy Viharsarok" című film cen-
zuraszövege

Írta és rendezte: Lakatos Vince. Fényképezte: Lakatos Iván. Dramaturg: Vitéz Gábor. Hangmérnök: Novák Gyula. Gyártásvezető: Bódis János. Készítette a MAFILM Népszerű-tudományos és Oktatófilm Stúdiója. Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP. Eng.szám: M. 7302/73.

Íme - "a város"... Szeged. Közel évezredes legjelentősebb település a Tisza-Maros-Körös tájon. A délvidék gazdasági és szellemi központja. Elválaszthatatlanul összeforrt a vonzáskörébe eső Csongrád, Csanád és Békés vármegyékkel. A Szegedet övező tájon hatalmas hitbizományi birtokok terpeszkedtek, a föld jelentős részén módos gazdák terjeszkedtek. + A kisparaszt töbnyire silány sziken nyomorgott. + A nincstelének tömegét a múlt század második felében a folyók szabályozásánál foglalkoztatták, de ezek a munkák a kilencvenes évekre megszűntek. 30.000 földmunkás kivándorolt, az itthonmaradottak Európa minden táját bejárták munka után és hazahozták a szocialista mozgalmak tanításait. + Földmunkás egyletek alakultak, olyan vezérekkel, mint Szántó-Kovács János és Áchim András. + A bérharcok során véres lázadások törtek ki. A gyakori parasztlázadások földjét Viharsaroknak nevezték el. + Nem véletlen, hogy 1919-ben a Tanácsköztársaság védelmére sokezren álltak be vöröskatonának a Viharsarokból. A forradalom bukása után egyedül a szegedi ügyészség 1783 személy ellen indított eljárást. + Az úri rend bosszúja, a csendőr-rendőr terror nem ismert határt. + Az 1920-as 1930-as években a viharsarki szegényparasztok 40 százaléka ellátatlan, inségmunkára szorul. Szerencsés aki cselédnek szegődhet. + Pénzt, bért nem kaptunk, volt jószágtartásunk, úgy ahogy három anyakoca volt a tartás meg annak a szaporulata, aztán tehéntartás volt, meg a két hold kukoricaföld. Évente 16 q búza, 6 q árpa, más azt semmi. Volt állandó munkánk még, ellenben akik otthon voltak hétről-hétre ott voltak a piactéren, itt a Kossuth téren. + Álltunk ott vártunk, hogy na majd hát jön egy gazda és akkor elszegődünk. Hát úgye jöttek is ott úgye odaállt a mama elé, meg mellém aztán rám mutat, hogy na hogy adja kölket. Akkor elkezdtek egyezkedni, hogy mit tudom én másfél q búza, 1 q árpa, 1 pár szandál. Ha sokalta a gazda, akkor na azt mondja találko olcsobbér is. + Ugy a harmincas években egy kubikus mikor, hogyha keresett 17-18 pengőt, de jó kereset volt. + Már történelmi távlatból nézzük a felszabadulást, amely a Viharsarokba érkezett először. A szocialista mezőgazdaság háromszorosára növelte a búzá, a kukorica terhéshozamát. A Viharsarok hazánk nagy konyhakertégzete. A fejlett

állattenyésztés, a legkorszerűbb állattenyésztő telepek sokasodása jellemzi a tájat. II. felvonás. A Viharsarok mai iparát, munkásosztályát tekintve - nem is hisszük már, hogy az 1920-as 1930-as években az ipari munkásság jelentős része állandóan munka nélkül tengődött. Például Szegeden 1930-ban 4000 ipari dolgozóból 1752 munkanélkülit tartottak nyilván Heteként 10.000 személy jelentkezett inségmunkára. A szentesi munkások egyharmada dolgozott de csak heti 2-3 napot. Hódmezővásárhelyen 1800 kisiparosból 800 vállalt napszámosmunkát is, ha kapott. + Hát a régi Viharsaroknak természetesen na nyoma sincs. Az elmúlt három évtized hatalmas változást hozott, a tájon, de különösen az utóbbi 15 esztendő hozott nagy fejlődést. Az ipari munkásság számának közel háromszorosára való növekedése mellett az ipari termelés közel tizenhatszerezésre emelkedett az elmúlt hét esztendő alatt és a korábbi hagyományos iparágak mellett újak is megjelentek, a gépipar, a vegyipar, megerősödött és az utóbbi öt esztendőben pedig országos jelentőségűvé vált a szénhidrogénbányászat. Az ország olajtermelésének, földgáztermelésének megközelítőleg felét fogja adni 1975-re ez a táj és míg azelőtt 10-12 esztendővel egyik égető gondunk volt a foglalkoztatottsági problémák megoldása. Ma már inkább az a gondunk, hogy a létrejött hatalmas kapacitások mellé hogyan biztosítjuk a munkaerőt. III. felvonás. Szeged korábban is kulturális centrum volt, tovább fejlődött méreteiben is és minőségében is. Szegednek nagy volt az irodalmi rangja. Tömörkénytől kezdve Móra Ferencig, Juhász Gyula, Radnóti mind-mind alkotottak itt íróként, újságíróként. Elyen nagy nevekkel most nem dicsekedhetünk. De rangos alkotások kerültek ki. Mocsár Gábor, Tóth Béla és mások, alkotásai kapcsolódnak e táj emberéi mindennapi életéhez, multjához és jelenéhez. + Hát hogy milyen volt az élet arról nem jó beszélni, mert tényleg éhbérért dolgozott az ember, darabbérbe. Szerettünk volna szorakozni, ami abban az időben nem volt, mert hát színházról nem is álmondtunk, hogy elkerülhessünk. A Földmunkás Szakszervezetnek volt ilyen összejövetele, bálja. Ha oda eltírtunk 1-2 esztendőbe menni, deha ruhánk volt, akkor nem volt cipőnk, belépődíjat nem bírtunk fizetni, szóval millió probléma volt. Ugy visszatekinténi most erre nagyon rossz és nagyon szomorú. Van egy unokám és amikor mondja, hogy meséljen nekem nagymama mikor még tí kicsik voltatok, csak ne mindig azzal kezd, hogy nagyon szegények voltatok.

V o l t e g y s z e r
e g y V i h a r s a r o k !

Ime - " a Város "....Szeged. Közel évezrede legjelentősebb település a Tisza-Maros-Körös tájon. A délvidék gazdasági és szellemi központja. Elválaszthatatlanul összeforrt a vonzáskörébe eső Csongrád, Csanád és Békés vármegyékkel.

A Szegedet övező tájon hatalmas hitbizományi birtokok terpeszkedtek, a föld jelentős részén mődös gazdák terjeszkedtek.

A kisparaszt többnyire silány szken nyomorgott.

A nincstelenek tömegét a mult század második felében a folyók szabályozásánál foglalkoztatták, de ezek a munkák a kilencvenes évekre megszűntek. 30.000 földmunkás kivándorolt, az itthonmaradottak Európa minden táját bejárták munka után és hazahozták a szocialista gondalmak tanításait.

Földmunkás egyletek alakultak, olyan vezérekkel, mint Szántó-Kovács János és Achim András.

A bérharckok során véres lázadások törtek ki. A gyakori parasztlázadások földjét Viharsaroknak nevezték el.

Nem véletlen, hogy 1919-ben a Tanácsköztársaság védelmére sokezren álltak be vöröskatonáknak a Viharsarokból.

A forradalom bukása után egyedül a szegedi ügyészség 1783 személy ellen indított eljárást.

Az úri rend bosszúja, a csendőr-rendőr terror nem ismert határt.

Az 1920-as 1930-as években a viharsarki szegényparasztok 40 százaléka ellátatlana, inségmunkára szorult Szerencsés aki cselédnek szegődhet.

- Pénzt, bért nem kaptunk, volt jószágtartozásunk, úgy hogy három anyakoca volta tartás meg a szaporulata, aztán tehéntartás volt, meg a két hold kukoricaföld. Évente 16q búza, 6q árpa, más azt semmi. Volt állandó munkákn még, ellenben akik otthon voltak hétről-hétre ott voltak a piactéren, itt a Kossuth téren.

- Alltunk ott vártunk hogy na majd hát jön egy gazda és akkor elszegődünk. Hát ugye jöttek is ott ugye odaállt a mama elé, meg mellém aztán rám mutat, hogy na hogy adja kölket. Akkor elkezdtek egyezkedni, a gazda, akkor hogy mit tudom én másfél q búza, 1 q árpa, 1 pár szandál. Ha sokalta a gazda, akkor na azt mondja talállok olcsóbbért is.

- Ugy a harmincas években egy ku ikus mikor, hogyha keresett 17-18 pengót, de jó keresett volt.

Már történelmi távlatból nézzük a felszabadulást, amely a Viharsarokban érkezett először. A szocialista mezőgazdaság háromszorosára növelte a búza, a kukorica termés hozamát.

A Viharsarok hazánk nagy konyhatertészete. Fejlett állattenyésztés, a legkorszerűbb állattenyésztő telepek sokasodása jellemzi a tájat.

II. felvonás.

A viharsarok mai iparát, munkásoztaályát tekintve - nem is hisszük már, hogy az 1920-as 1930-as években az ipari munkásság jelentős része állandóan munka nélkül tengődött. Például Szegeden 1930-ban 4000 ipari dolgozóból 1752 munkanélkülit tartottak nyilván. Hetenként 10.000 személy jelentkezett inségmunkára. A szentesi munkások egyharmada dolgozott de, csak heti 2-3 napot. Hódmezővásárhelyen 1800 kisiparosból 800 vállalt napszámosmunkát, ha kapott.

- Hát a régi Viharsaroknak természetesen ma nyoma sincs, Az elmúlt évtized hatalmas változást hozott a tájon, de különösen az utóbbi 15 esztendő hozott nagy fejlődést. Az ipari munkásság számának közel háromszorosára való növekedése mellett az ipari termelés közel tizenhátszeresére emelkedett az elmúlt hét esztendő alatt és a korábbi hagyományos iparágak mellett újak is megjelentek, a gépipar, a vegyipar megerősödött és az utóbbi öt esztendőben pedig országos jelentőségűvé vált a szénhidrogénbányászat. Az ország olajtermelésének, földgáztermelésének megközelítőleg feljött fogja adni 1975-re ez a táj és míg azelőtt 10-12 esztendővel egyik égető gondunk

volt a foglalkoztatottsági problémák megoldása. Ma már inkább az a gondunk, hogy a létrejött hatalmas kapacitások mellé hogyan biztosítják a munkaerőt.

III. felvonás

- Szeged korábban is kulturális centrum volt, tovább fejlődött méreteiben is és minőségében is. Szegednek nagy volt az irodalmi rangja. Tömörkényitől kezdve Móra Ferencig, Juhász Gyula, Radnóti Mind-mind alkottak itt íróként, ujságíróként. Ilyen nagy nevekkel most nem dicsekedhetünk. De rangos alkotások kerülnek ki. Mocsár Gábor, Tóth Béla és mások. alkotásai kapcsolódnak a táj emberei mindennapi életéhez, múltjához és jelenéhez.

- Hát hogy milyen volt az élet arról nem jó beszélni, mert tényleg éhbérért dolgozott az ember, darabbérbe. Szerettünk volna szórakozni, ami abban az időben nem volt, mert hát színházról nem is álmodtunk, hogy elkerülhessünk.

A Földmunkás Szakszervezetnek volt ilyen összejövetele, bálja. Ha oda elbirtunk 1-2 ezstendőben menni, de ha ruhánk volt, akkor nem volt cipőnk, belépődíjat nem birtunk fizetni, szóval millió probléma volt. Ugy visszatekintve most erre nagyon rossz és nagyon szomorú. Van egy unokám és amikor mondja hogy meséljek neked nagymama mikor még ti kicsik voltatok, csak ne mindig azzal kezd, hogy nagyon szegények voltatok.